

Researches on Multidisciplinary Approaches

Multidiscipliner Akademik Yaklaşım Araştırmaları **2023, 3(1): 121-130**

Kazakistan'da Turizmin Mevcut Durumu, Sorunları ve Beklentileri

Özgün Araştırma Makalesi

Aktolkin Abubakirova / Doç. Dr.

International Kazakh-Turkish University named after KhojaAhmed Yasawi, İşletme ve Turizm Bölümü,
aktolkin.abubakiroava@ayu.edu.kz

Şolpan Uaisova / Dr.

International Kazakh-Turkish University named after Khoja Ahmed Yasawi, İktisatBölümü,
sholpan.uaisova@mail.ru

Özet

Turizm endüstrisi, ekonomik kalkınmanın kaynaklarından biri olarak kabul edilir. Kazakistan Cumhuriyeti'nde turizmin gelişmesi için gerekli tüm kültürel, tarihi, coğrafi ve iklim koşulları yeterlidir. Bağımsızlık kazandıktan sonra kültürel ve tarihi değerlerin güncellenmesine yönelik bu alanın geliştirilmesi için ön koşullar oluşturulmuştur.

Aynı zamanda bu da ulaşımın, altyapının, alışveriş yerlerinin ve sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesini gerektiriyor. Bu bağlamda, Kazakistan Cumhuriyeti uzun vadeli kalkınma programında turizmi ekonominin en önemli sektörlerinden biri olarak ilan etmiştir.Şu anda turizm endüstrisi dünya ekonomisindeki en canlı ve gelecek vaat eden endüstrilerden biridir ve bazı ülkelerde turizm devlet gelirin tek kaynağıdır.Dünya Turizm Örgütü'nün tahminlerine göre Kazakistan, sürdürülebilir turizmin gelişmesi için geleceği olan ülkeler arasında yer alıyor.Tüm turizm pazarında Kazakistan'ın doğasına, manzaralarına ve ulusal kültürüne büyük ilgi gösteriliyor. Kazakistan, turizm ülkesi olma şansına sahip tek ülkedir. Ancak Kazakistan'da turizm yavaş gelişmektedir. Bunun kanıtı, yurt dışından ülkemize gelen turistlerin büyük çoğunluğunun iş gezisi veya profesyonel iş için gelenler olmasıdır. O halde sadece %10,3'ü eğlence amaçlı akrabalarını ziyaret etme amacına sahiptir. Bakıldığında bu düşük bir rakam. Ülkemize gelen turistler sıklıkla ülkenin bu bölgelerine "Almatı, Astana, Kökşetau, Türkistan" gelmektedir.

Anahatar Kelimeler: Turizm, Döviz, Sanayi, Turizm Sektörü, Sağlık Merkezleri.

Jel Kodu: Z3, Z32.

¹ Çalışmanın özeti "IV. Uluslararası Turizm ve Kültürel Miras Kongresi 16-20 Kasım 2022, Bodrum" kongresinde sunulmuştur.

Current Status, Problems and Expectations of Tourism in Kazakhstan

Abstract

The tourism industry is considered one of the sources of economic development. All necessary cultural, historical, geographical and climatic conditions are sufficient for the development of tourism in the Republic of Kazakhstan. After gaining independence, prerequisites were created for the development of this area for the updating of cultural and historical values. At the same time, this requires improving transport, infrastructure, shopping and healthcare. In this context, the Republic of Kazakhstan declared tourism as one of the most important sectors of the economy in its long-term development program. Currently, the tourism industry is one of the most vibrant and promising industries in the world economy, and in some countries tourism is the only source of government revenue. According to the estimates of the World Tourism Organization, Kazakhstan is among the countries with a future for the development of sustainable tourism. In the entire tourist market, great attention is paid to the nature, landscapes and national culture of Kazakhstan. Kazakhstan is the only country that has the chance to become a tourism country. However, tourism in Kazakhstan is developing slowly.

Keywords: Tourism, Foreign Exchange, Industry, Tourism Sector, Hotel, Health Centers.

Jel Codes: Z3, Z32.

Giriş

Gelir kaynağı olarak turizm, dünya deneyiminde petrol ve gazdan sonra yer almaktadır. Turizmin herhangi bir ülkenin ekonomisi üzerinde üç etkili etkisi vardır. Döviz akışını arttırırlar, insanları istihdam ederler ve devlet altyapısının gelişimini teşvik ederler. Dünya Turizm Örgütü'ne göre, bir turist varış noktasında 1.000 ABD doları bırakmaktadır. Bu, ülkede faizsiz ve getirisiz bırakılan paradır. Ek olarak, bir turist parasının %30'unu bir otelde, %20'sini yol masraflarına, %35'ini halka açık bir yemekhanede ve %15'ini diğer hizmet yerlerinde harcamaktadır (müze, sergi vb.) (Nadirov, 2021:26). Ülkenin ekonomik gücünü güçlendirmede, insanların yaşam koşullarını iyileştirmede, işsizliği azaltmada ve girişimcilik fırsatlarını arttırmada sonuçları farklıdır. Uluslararası Turizm Örgütü'nün Mart 2019'da yayınladığı bilgilere göre 2017 yılında bu sektörün dünya GSYİH'sine katkısı yüzde 10,4 oldu ve 319 milyon kişinin istihdam edilmesini sağladı. Bu, 2018'de istihdam edilen kişi sayısının yüzde 10'udur. Turizm geç gelişen bir sektör olmasına rağmen günümüzdeki gelişimi çok hızlıdır. Geçen yüzyılın 60'lı yıllarından bu yana turizm, dünyada yeni gelişen bir endüstri haline geldi. 1990'lı yıllara gelindiğinde, turizm gelirlerinin uluslararası ihracat gelirleri içindeki payı yüzde 8'i aşarak, turizmi petrol ürünleri ve otomobil ihracatından sonra en önemli gelir kaynağı haline getirdi (Şentürk, 2021:56). İnsanların yaşam koşulları iyileştikçe ve kültür geliştikçe turizm içeriden dönüştürülür ve içeriği zenginleşir. Özellikle daha önce dış ve iç turizm olarak ayrılmışsa, artık güzel yerlere ve güzel bölgelere seyahat etmek gibi geleneksel turizm şekli artık eğlence turizmi gibi çeşitleri ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte, turizmin gelişmesi yönünde bir sonraki eğilim ortaya çıkmıştır. Birincisi, ekonominin gelişmesinin ardında insanların manevi kültüre olan ihtiyacı arttı, seyahat halkın yaşamının ana yolu haline geldi. İkincisi, yeni gelişmiş ülkelerin turistik yerleri artıyor ve Asya ülkelerine seyahat eden turistler her geçen yıl daha da büyüyor. Üçüncüsü, iletişim kolaylığının artmasıyla ticaret turizmi yoğunlaşmaktadır.

Kazakistan'ın Kültür Turizmi

Kazakistan, 1993 yılında Dünya Turizm Örgütü'ne üye oldu. Aynı yıl turizm geliştirme programı hazırlanmış ve o zamandan beri turizm, ekonomik kalkınmanın ve ekonomik kalkınmanın önemli bir dalı olarak kabul edilmiştir.

Kazakistan'da turizm çeşitlendirilmesinin (eğitim, eğlence, etnik, çevre, eğlence, spor, avcılık, balıkçılık, yürüyüş) gelişmesi için gerekli koşullar tamamlanmıştır. Kazakistan'ın güney, kuzey,

batı ve doğu bölgelerinin doğası ve iklimi coğrafi ve iklimsel olarak birbirinden farklıdır. Bu, Kazakistan'daki turizm endüstrisinin yıl boyunca ve dört mevsim canlandırmakta çok etkilidir.

Görsel 1: Kazakistan Turizm Haritası

Kaynak: Abutaev J.A. (2015)

Özellikle Burabay, Bayanaul, Markakol, Katonkaragai, Karkaraly, Alatau, Khan Tanyri yamacı, Tulkibas gibi pitoresk bölgeler ve Sharyn vadisi, Sak höyüğü, Mangistau yarımadası, Hoca Ahmet Yesevi türbesi, Aisha Bibi, Aslan baba gibi diğer harika yerler var. Kültürel ve tarihi mirasların yanı sıra Hazar, Balkash Gölü, Alakol gibi sahilin güzelliğini hissettiren birçok alan vardır. Dünyanın en güzel şehirleri arasında yer alan Nur-Sultan ve Almatı da turistlerin gelip uğradığı şehirler arasında yer almaktadır. Kazakistan dağcıları, kumu, çölü, yürüyüşçüleri, bisikletçileri ve kayakçıları çekmek için birçok fırsata sahiptir. Kültür ve gelenekler açısından konuşursak, gezginler Kazak milletinin zengin gelenekler ve milli oyunları ile büyülenebilir. Örneğin Moğolistan'da her yıl düzenlenen kartal avcıları festivaline çok sayıda turist gelmektedir. Kazakistan'da her bölge ve ilçede her yıl bu tür tatillerin olması oldukça olasıdır (Birjakov, 2002:5).

Turizm, devletin reklamıdır. Şu anda dünya çapında bir karaktere sahip olan bu alan sadece doğa ile sınırlı değil, aynı zamanda tarihin ve arkeolojik alanların, kültürün ve medeniyetin, mimarinin ve anıtların cazibesi, geleneklerin ve bireyselliği ile de sınırlı değildir. Bu bakımdan Kazakistan Orta Asya'nın turist evi olması zor değildir. Ama biz bu seviyeye ulaşamıyoruz. Nedenini analiz edelim.

Her şeyden önce, Kazakistan Hükümeti turizmin geliştirilmesi için bir proje planı oluşturmuş olmasına rağmen, ülkedeki turistik yerlerin çoğunun koşulları tatmin edici değildir. Her şey mevsimlik seyahatin ötesine geçemez.

İkincisi, turizm promosyonu acımasızdır. Ülkenin güzel yerlerini tanıtan bazı filmlerin dışında turistik yerler ve turistler için tesisler hakkında neredeyse hiçbir bilgi yok. İnternette bile turistlere Kazakistan'ın turistik yerleri hakkında bilgi edinme fırsatı verilmedi. Sadece yabancı turistler değil, Kazakistanlılar da Anavatanımızın güzel yerlerine ilgi uyandıracak şekilde anlatılmamış,

kayıt altına alınmamış, eğer gösterilmezse seyahat etmezler. Kazakistan'da yaşayan ve Kazakistan'ın turistik yerlerini bilmeyen birçok yurttaş var. Yurtdışı seyahat şirketleri ile iletişim halindeyiz. Ne yazık ki, hepsinin ortak bir argümanı var: "Ülkenizde turizm gelişmemiş ve çoğu insan Kazakistan'da turizmi bilmiyor." Bu doğru. Turizm tanıtımı çeşitli kanallarda yapılmıştır, ancak turistlerin ilgisini çekecek kadar etkili değildir. Bu nedenle reklam eksikliğimiz var.

Üçüncüsü, Kazakistanlıların farklı bir turizm anlayışı var. Vatandaşlarımızın çoğu Kazakistan toprakları içindeki geziye gezi olarak görmemektedir. İmkânı varsa, yurtdışına seyahat etmek için zihnine yerleşmiştir. Ayrıca turizm bölgelerinin fiyatları da kazandıkları gelire göre Kazakistanlılar için pahalıdır. O zamandan beri ülkede "Burabay'da bir hafta geçirmektense Dubai'ye gitmek daha iyidir" gibi bir tavır var. Vatandaşlarımızın tutumundaki bu önyargı, sadece iç turizmin gelişmesini engellemekle kalmıyor, aynı zamanda yurtdışına para akışına da neden oluyor. "Dubai'yi 300 dolara 3 gün boyunca ziyaret edebilirsiniz. Ama bu paraya Burabay'da 3 günlüğüne otel satın alamazsınız. Çünkü Burabay'da 5 yıldızlı bir otelin bir günlük fiyatı 150 dolar. Tabii ki Dubai'de bile beş yıldızlı otel fiyatları pahalı (Ageeva, 2002:184). Ama 300 dolara yurt dışında tatil yapmak nasıl, Burabay'de tatil yapmak nasıl bir şey?!". İnsanlar böyle hesaplıyor. Bundan sonra Burabay'de bir hafta dinlendikten sonra Dubai'ye gitmenin daha iyi olduğu yönünde bir görüş var.

Dördüncüsü, Kazakistan'ın birçok bölgesindeki yollar, yeni yapılan yollar dışında kötü. Otobüsler çok eski ve yaz aylarında tren bileti sıkıntısı yaşanıyor. Uçak bileti pahalıdır.

Beşincisi, turistlerin Kazakistan'ın her bölgesindeki ünlü yerleri hızlı ve rasyonel bir şekilde ziyaret etmeleri için etkili bir seyahat projesi oluşturulmamıştır. Her bölge, ilçe, şehrin turizm için ortak bir projesi yoktur. Turistlerin çoğu sadece duydukları ve geri geldikleri yerlere gidiyor.

Altıncısı, Kazakistan'ın turistik yerleri henüz çok sayıda yabancı turist almaya hazır değil. Otel eksikliği var, popüler seyahat destinasyonlarında inşa edilen otellerin fiyatları yabancı gezginler için ucuz olsa da, tüm Kazakistanlı gezginler bu fiyatı karşılayamaz.

Yedincisi, turistik yerlerin altyapıları mükemmel değil.

Sekizincisi, gezginlere rehberlik eden ve turistik yerlerin temel özelliklerini açıklayan az sayıda turizm rehberi vardır. Hatta giriş biletinin fiyatı artırılır ve türbenin içine özel rehberler yerleştirilirse hem turizm hem de yerel yönetimin hazinesi için faydalı olacaktır.

Dokuzuncusu, Kazakistan'a vize almanın zorluğu yabancı turistleri de engelliyor. Kazakistan'a vize almak çok zor. Elektronik vize düzenlemesi bu yıl yapılacaktır. Ancak henüz geliştirilmedi ve tam olarak uygulanmadı. Kazakistan'a vize alamayınca ülkemize gelmek isteyen turistler çaresizlikten yurt dışına çıkmaktadır.

Onuncu, Kazakistan'da "Turizmin Gelişimi" hakkında çok konuşulmasına ve bakanlıklarda planlar yapılmasına rağmen, yapılan fiili çalışmalar önemsizdir. Konuşma var ama gerçek bir sonuç yoktur.

Turizmin genel durumuyla karşılaştırıldığında artık kış turizmi çok hızlı büyüyor. Özellikle kış sporları ile birlikte kış eğlencelerinin düzenlenmesine uygun bölgelerin turizmi de değişmektedir. Örneğin, Sincan'da (Çin), "Kış seyahatinin geliştirilmesi" konusu çerçevesinde, her bölge, ilçe, şehir, yerel özelliklerine göre, kış balıkçılığı festivali, kayak festivali, atlı yürüyüş gibi kış seyahati festivalleri düzenlemektedir. Bu tür önlemler, bir yandan yurt içi seyahatin gelişmesine ivme kazandırırken, diğer yandan kayak ve at yürüyüşüyle ilgilenen yabancı turistlerin kışın

Sincan'a akın etmesinin önünü açmaktadır. Dürüst olmak gerekirse, Kazakistan yoğun karı, beyaz karı ve mavi buzu turizm için kullanamıyor. "Kazakistan'ın kışı ilginçtir" temasıyla festivaller düzenlense iç turizm canlanır. Buzdan oymalar yapmak ve onları güzel doğa ile birleştirmek de turistler için ilgi çekicidir.

Kazakistan'ın Büyük İpek Yolu üzerindeki coğrafi konumu da benzersizdir. Gelişmiş bir turizm endüstrisine sahip olan Çin ile sınırimız vardır. Çin, Kazakistan'da turizm için en büyük pazardır. Dünyadaki turistlerin çoğunluğu Çinli turistlerdir. Çin Turizm Bakanlığı tarafından planlanan Çin-Orta Asya ülkeleri-Rusya-Moğolistan seyahat rotası projesinde Kazakistan önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca seyahat etmeyi ve yemek yemeyi hayatın eğlencesi olarak gören Çinli turistler, Kazakistan'ın zararsız, temiz gıdaları ve organik gıdaları tarafından hemen cezbedilmektedir.

Kazakistan'da seyahatin gelişmesi için bir ön koşul, turizm endüstrisinin tanıtımını güçlendirmektir. Özellikle internette seyahati teşvik eden videolar, fotoğraflar ve yazılı materyaller İngilizce, Rusça, Fransızca, Çince ve Arapça dillerine çevrilmelidir. Kültür ve Spor Bakanlığı'nın internet sitesinde bu tür materyaller bulunsa da çoğu cansız ve turist çekecek düzeyde değil. Bu nedenle, Kazakistan ile ilgili yüksek kaliteli basım ve işitsel-video reklam materyallerinin yurt dışında aktif olarak dağıtılması gerekmektedir.

Ülkenin güzel yerlerini halka tanıtmak için fotoğraf ve kısa film yarışması yapılmalı, turistik yerlerin, geleneklerin ve kültürün temel özelliklerinin görselleştirilmesine özen gösterilmelidir. Her ne kadar dikkate almasak da bu, dünya ülkelerinin turizmi teşvik etmede kullandıkları ortak bir deneyimdir.

Tabii ki, tüm turistler eğlence ile sınırlı değildir. Kendi ülkelerinde olmayan garip doğa, gizemli fenomenler, mucizeler, riskler, görülmemiş haberler, özel durumlar ile büyülenirler. Bu nedenle turizmin gelişmesi için turistik bölge hakkında romantik fikirlerin oluşmasına özel dikkat gösterilmesi gerekmektedir. Çin gibi çok abartmasak da Kazakistan'ın gizemli yerini turist çekmek için bir sembol olarak gösterme gücü özeldir.

Uluslararası turizm hizmetleri pazarında değerli bir yeri olan modern bir altyapı oluşturmayı amaçlayan, katılımcılarının etkin iletişimi için karmaşık ve aşamalı bir turist kümesi oluşumu temelinde rekabetçi bir turizm endüstrisi oluşturmak ve geliştirmek için, yabancılar için çekici ve yurttaşlarımızın çoğu için erişilebilir, aşağıdaki görevleri çözmemiz gerekiyor:

- Dünya standartlarından farklı olmayan, hizmetler açısından çeşitlilik gösteren benzersiz bir altyapının geliştirilmesi yoluyla ulusal turizm endüstrisinin oluşturulması;
- Pazar altyapısının bir bölümü olarak, özellikle
- İç turizmin geliştirilmesi önceliği temelinde, rekabetçi bir turizm hizmetleri pazarının oluşumu için en uygun koşulları yaratmak;
- Yerel yönetimler ile özel teşebbüs arasında yatırımı çekmek için sadece bağlantı ve uyum sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda daha da güçlendirmek ve geliştirmek için önlemler almak;
- Gerekli turizm türlerine göre "Turizm" bölgesel kümelenmesinin geliştirilmesi için yenilikçi ve yatırım projelerinin uygulanması;
- Bilgi teknolojisi yeteneklerini yüksek verimlilikle kullanmak;
- Zhetysay bölgesinde bir turist kümelenmesinin organizasyonu ve uygulanması için bölgesel koordinasyon turist bilgi merkezinin oluşturulması;
- Çocuk-genç turizminin restorasyonu, okullarda hemen uygulanması;

- Bölgede medikal-tatil, etnografik ve ekolojik turizmin gelişmesi için koşullar yaratmak;
- Bölgede bir tür turistik çekicilik olarak kabul edilen anıtlara ve tarihi yerlere keşif gezilerinin düzenlenmesi, küme organizasyonlarının olanaklarının değerlendirilmesi;
- Turist kümesi için malzeme tabanını güncellemek ve yeni turistik tesislerin inşasını hızlandırmak için kapsamlı önlemler planlamak;
- Lokasyonların ve ulaşım işletmelerinin işleyişinin iyileştirilmesi, turizm hizmetlerinin iyileştirilmesi, toplu yemek hizmetlerinin kalitesinin yükseltilmesi;
- Hem ulaşımda hem de eğlence tesislerinde turistler için yüksek derecede güvenlik yaratmak için koşullar yaratmak;
- Turistler için özel bir sigorta sisteminin en etkin ve zorunlu kullanımı;
- Erişilemeyen turistik tesislere ulaşmak için küçük havacılığı kullanmak için önlemler almak;
- Rekabetçi bir turist kümesinin yüksek verimli yönetiminin yapı ve mekanizmalarının geliştirilmesi;
- Bölgenin iç ve dış turizm hizmetleri pazarındaki konumunu belirlemek için düzenli pazarlama araştırmaları yapmak;
- Uluslararası ve cumhuriyetçi turist sergileri ve fuarlarında bölgenin eşsiz turistik cazibesini yenilikçi bir şekilde göstermek;
- Uzak ve yakın yurt dışının önde gelen kitle iletişim araçları, büyük tur operatörleri için basın ve bilgi turları düzenleme çalışmalarına devam etmek;
- Bölgedeki doğal, tarihi ve kültürel rekreasyon kaynaklarının geliştirilmesi, turizm altyapısının geliştirilmesi amacıyla özel sermayenin çekilmesi için koşulların yaratılması.

Ancak bu sorunları çözdüğümüzde, uluslararası gereksinimleri karşılayan gerçekten rekabetçi bir ulusal turizm endüstrisi yaratabiliriz.

Kazakistan'da turizmin gelişmesini sağlayan ana faktörün ekoturizm olduğuna inanıyorum. Çünkü Kazak bozkırında ayak basılmamış çok yer var. Doğal halini koruyan peyzajlar özel yöntemlerle geliştirilir ve yüksek düzeyde reklamı yapılırsa ülkemize ilgi duyanların sıkıntısı olmayacağını düşünüyorum. Mangystau'nun uçsuz bucaksız ovaları, Kızılkum kumları, Altay'ın ormanları ve dağ sıraları, Alatau'daki doğa koruma alanları vb. tükenmez doğamızın harikalarını güzel bir şekilde sergileyebilmeliyiz. Hatta gerekirse yabancı ülkelerde özel uzmanların yetiştirilmesini de düşünmek gerekir. Ayrıca yabancı dillerde film çekmek ve bilgilendirme materyalleri hazırlamak gibi bir çok çalışma var. Bütün bunları idare ve özel iş adamlarının işbirliği ile yaparsak ekonomimize büyük fayda sağlayacağı kanaatindeyim.

Kazakistan'ın Turizm Ekonomisi ve Mevcut Durumu

Turizm gelişirse hizmet sektörünün gelişme alanı genişleyecektir. Ulaşım sektörünün geliri artacak, otel, eğlence mekanları, kafe, restoran ve alışveriş merkezlerinin ticareti artacak. Bu nedenle turizmin gelişmesinde etkili detayların akılcı kullanımı oldukça faydalıdır. Örneğin Dimash Kudaibergen, Kazakistan'ın tanıtımında en büyük markadır. Çünkü birçok kişi Dimash aracılığıyla Kazakistan'a ilgi gösterdi. Bu nedenle, Dimash'ın şarkı söyleme akşamlarını Kazakistan'ın ünlü gezi noktalarında düzenlemeyi ve yabancı izleyicileri ona davet etmeyi unutmamak daha iyidir.

Kazakistan'da vize ve gümrük işlemlerini basitleştirmenin ve elektronik vize sistemini büyük çapta başlatmanın zamanı geldi. Bu önlem, yabancı turistlerin Kazakistan'ı ziyaret etmesinin önündeki engelleri azaltacaktır. Yurt dışı seyahatlerini canlandırır.

Gençlik turizminin gelişimine ilkokuldan başlanmalıdır. Kazakistanlı çocuklar, memleketlerinin güzel yerlerini tanımak için önce bir yurt içi gezi düzenlemelidir. Çocukların sağlıklı bir yaşam sürmelerine ve memleketlerini tanımalarına vesile olacak bu projeye fon sağlanacağı açık. Ancak Kazakistan Cumhuriyeti Kültür ve Spor Bakanlığı ile Eğitim ve Bilim Bakanlığı istişare kararı alırsa bu da önemli bir konudur.

Kısa süreli seyahatin geliştirilmesi için yeni bir proje oluşturmaya büyük ihtiyaç vardır. Kazakistan'da kısa süreli turizm hiç gelişmemiştir. Almatı üzerinden Hong Kong'dan Avrupa ülkelerine uçan yolcular, Almatı'da 72 saatlik bir mola verebilirler. O zaman Almatı'yı ziyaret etmek yerine 2 gün boyunca uçakla Özbekistan'a seyahat ettiler ve üçüncü gün Almatı üzerinden Avrupa'ya uçtular. Neden? Niye? Onlara göre Almatı'da doğadan başka görülecek bir şey yok. İnsanların güzel Almatı'yı ziyaret etmemelerinin, renkli türbanlarla kardeşlerin ülkesine gitmelerinin ana nedeni budur. Ünlü "Altın Adam" Almatı yakınlarında bulunmamış mıydı? Kısacası yabancı uzmanların dediği gibi Kazakistan diğer ülkelere farklı bir turizm sistemi oluşturmadan turizm alanından nasibini alamaz (Birjakov, 2005:148).

Şu anda turizm endüstrisi dünya ekonomisindeki en canlı ve gelecek vaat eden endüstrilerden biridir ve bazı ülkelerde turizm devlet gelirinin tek kaynağıdır. Dünya Turizm Örgütü'nün tahminlerine göre Kazakistan, sürdürülebilir turizmin gelişmesi için geleceği olan ülkeler arasında yer alıyor. Tüm turizm pazarlarında Kazakistan'ın doğasına, manzaralarına ve ulusal kültürüne büyük ilgi var. Kazakistan, turizm ülkesi olma potansiyeline sahip tek ülkelerden biridir. Ancak Kazakistan'da turizm yavaş geliyor. Bunun kanıtı ise yurt dışından ülkemize gelen turistlerin büyük çoğunluğunun iş gezisi veya profesyonel iş için gelenler olması (yüzde 89,7) (Balabanov, 2001:176). O halde sadece %10,3'ü eğlence amaçlı akrabalarını ziyaret etme amacına sahiptir. Bakıldığında bu düşük bir rakam. Ülkemize gelen turistler sıklıkla ülkenin bu bölgelerine "Almatı, Astana, Kökşetau, Türkistan'a" gelmektedir.

İstatistiki verilere göre yılda 391.385 turist tatil için yurtdışına çıktı. Türkiye'de 203.663, Çin'de 53.333, Tayland'da 18.359 ve Arabistan'da 34.344 tatil geçirdi. Böylece yurtdışındaki tatilci sayısı ülkemizdeki iki katı kadardır. Yani insanımız ülkede dinlenmeyi sevmiyor. Neden bizim insanımız ülkemizde dinlenmek istemiyor? (Birjakov, 2002:176).

1) Fiyat verimsizliği. Yani Burabay'da dinlenmek isterseniz ulaşım ve konaklama için cebinizden en az 200 bin tg çıkacaktır. Aslında herkesin aynı paraya Türkiye'ye veya Tayland'a gitmesi daha karlıdır.

2) Yurt içi tatil beldelerine giden karayolunun, dinlenmeye gidecek olan kişiyi, dinlenmese bile rahatsız etmesi.

3) Orada sağlanan hizmetlerin düşük seviyesi. Girişimciler, hizmetlerin pahalı olduğunu, devletten destek olmadığını ve ücretin yüksek miktarda vergiden kaynaklandığını açıklıyor. Gelir düşük, bu da altyapı bakımı için fon eksikliğini açıklıyor (Tokalaş, (2006:26).

Ekonomi sadece petrol ve gaza bağımlı olamaz. Hammade satışı ülkenin enerji kaynaklarını azaltır. Ve turizm tükenmez kaynaklarla çalışır. Örneğin ekonomistler, yüz bin turistini iki saatte en az 350 bin dolar harcadığını söylüyor. Ülkemizde düzenlenen Asya Oyunları ülkemize birçok fayda sağlamıştır. Günümüzde Şimbulak alanı, tatilini doğada geçirmek isteyenler için vazgeçilmez bir yerdir. Şimbulak, toprakları ve kalitesi bakımından dünyanın en iyi on kayak merkezi arasında yer almaktadır.

Turizm endüstrisinin olumlu ve olumsuz yanları, güçlü ve zayıf yönleri, turizm endüstrisinin fırsat ve tehditleri göz önüne alındığında, turizm endüstrisinin gelişimi için temel konular olan bir takım sorunlu konuların altını çizmek gerekmektedir. Herhangi bir endüstriyi veya endüstriyi etkin bir şekilde uygulamak için o endüstrinin güçlü ve zayıf yönlerini, fırsatlarını ve tehditlerini bilmek ve analiz etmek önemlidir. Turizm endüstrisinin fırsatlarının farkına varılması ve tehditlerden kaçınılması, mümkün olduğunca verimli hale getirilmesine yardımcı olacaktır. Küreselleşme düzeyinde ciddi siyaset, büyük para ve büyük iş olarak kabul edilir. Turizm, otomotiv ve petrol üretiminden sonra en büyük üç ihracat endüstrisinden biridir. Buna karşılık turizm, dünya ekonomisinin en yoğun ve kendi kendini idame ettiren biçimi olarak kabul edilir.

Sonuç

Globalleşme sürecinde belirli bir bölgenin gelişmesi, o ülkenin diğer bölge ve ülkelerle rekabet edebilmesine bağlıdır. Turistik rekabette doğal arz kaynaklarına, tarihi ve kültürel zenginliklere sahip olan bölgenin yeterli tanıtımla turistik cazibe merkezi haline gelmesi oldukça önemlidir. Bu nedenle doğal, tarihi ve kültürel zenginliklere sahip olan herhangi bir bölge seyahat meraklılarının, araştırmacıların, bilim adamlarının ve iş adamlarının ilgilerini kendisine çekmektedir. Yerel yönetim idari yöntemlerin yardımıyla yabancı yatırımların çekimi ile ilgili sorunları, doğal kaynakların kullanımını, sosyal vs. sorunları çözmektedir. Dolayısıyla, turizm sektörü için çeşitli iş ve diğer ekonomik faaliyetlerin verimli çalışabilmesi noktasında ortak kuralların açık (anlaşılır) bir şekilde oluşturulması önerilebilir. Buradaki amaç kuralların herkes için açık, kolay anlaşılır şekilde olmasıdır. Kontrol ve denetimi ise yine yerel yürütme organları tarafından gerçekleştirilmelidir. Ayrıca, turizm alanının öncelikli turizm türleri devlet tarafından desteklenmelidir. Turizm yönetim sisteminin yenilenmesiyle ve bu alanda çeşitli yeni katılımcıların ortaya çıkmasıyla birlikte, bölgesel düzeye sahip turizm alanındaki sorunlar önemli ölçüde yoğunlaşmıştır. İşte burada bölgeleri geliştirmenin sosyo-ekonomik, sosyo kültürel özellikleri ve onların rekreasyon potansiyeli dikkate alınarak turizm stratejisi oluşturulmalıdır. Çünkü bu görevin çözümü insanların dinlenmesi ve kültürel açıdan gelişmesi için belirli bir alanların yüksek etkililikle kullanılmasına imkân sağlar. Bölgeleme sayesinde ise tatil alanında kullanılan kaynakların kullanım kapasitesi ve tatil yapabilecek insan sayısı belirlenebilir. Turizmin ve tatil düşüncesinin gelişmesiyle rekreasyon alanlarının çok ayrıntılı özelliklerine olan ihtiyaç ortaya çıkmaktadır. Kazakistan'ın turizm gelişmesine yapılan analizlere göre tüm parametrelerde olumlu gelişme kaydedilmektedir. Konaklama tesisleri çoğalmaktadır, yerleşik ve yabancı turistlerin sayısı da kararlı biçimde yükselmektedir. Bundan dolayı turizm gelişimi, turizm alanına yabancı ve yerel yatırımcıları çekmek, aktif dış ve iç turizmi çoğaltmak amaçlı bölgesel özellikleri dikkate alarak, daha ayrıntılı bir şekilde araştırılmalıdır. Güney Kazakistan'ın yakın gelecekte kültürel, tanıtım ve eğlence turizminin öncelikli bölgesi olacağı söylenebilir. Kazakistan ekonomisinin modern işleyiş şartlarında sektörlerin gelişmesi, kaliteli stratejik düşünceye ve doğru tahmine bağlıdır.

Bundan dolayı, ülke turizminin büyük reformlara ihtiyacı vardır. Bu reformun amacı da şunlardır;

- Uluslararası turizm piyasası için kaliteli, rekabetçi yeteneği olan turistik ürünleri oluşturarak turizmi, ekonominin kâr hâline dönüştürmek,
- Turistik altyapının geliştirilmesi,
- Kültürel, tarihsel ve doğal rekreasyon kaynaklarını rasyonel şekilde kullanmak ve korumak,
- Turizm kaynaklarının konusunda ulaşılabilirliği,
- Turizm alanında devlet ve özel kurumların ilişkilerinin etkinliğini arttırmak,
- Turizm alanında küçük ve orta işletmelerin geliştirmek.

Kaynakça

- Abutayev, J. A. (2015). <https://for-teacher.ru/edu/geografiya/doc-tyfyuhr.html> Website of the Committee on Statistics of the Ministry of National Economy of the Republic of Kazakhstan// <http://economy.gov.kz>.
- Ageeva O, Туристические фирмы и гостиницы; бухгалтер и налогообложение.- М.: Совр. экономика и право, 2000.-184с.
- Aleksandrova E, Международный туризм: Учебник.-М.: Аспект-Пресс,2002-470с.
- Biřjakov M, Введение в туризм: Учебник.-Изд.7-е, перераб. И доп.- СПб.: Герда,2005.-448с.
- Balabanov İ, Экономика туризма: Учеб. пособие.- М.: Финансы и статистика,2001.-176с.
- Biřjakov M, Введение в туризм. -СП б.: "Герда", 2002. С. 192.
- Duysen G, Основы формирования и развития индустрии туризма в Казахстане. Алматы, 2002. С. 94.
- Duysen G, Основы формирования и развития индустрии туризма в Казахстане. Алматы, 2002. С. 94.
- NADIROV, A. (2021). Mimari Yapıların Turizm Üzerine Etkileri: Bakü Örneği (Doctoral dissertation).
- Nazarbayev NBM Dünya Turizm Örgütü Genel Kurulu'nun 5 Ekim 2009'da Astana'da düzenlenen XVIII. Astana, 2010. Turizm geliştirme konularına ilişkin metodolojik araç (bir dizi normatif yasal işlem). Taldikorgan, 2006.
- Gelmle A, Ekonomi sektörlerinin rekabet edebilirliğini sağlamanın temeli olarak bir kümelenme kavramı. // *Transit ekonomi*. - 2008. - №4. С.5-7.
- КС Cumhurbaşkanlığı Nazarbayev N, Kazakistan'ın Kazakistan halkına mesajı "Yeni dünyada Yeni Kazakistan". Закон от 13.06.2001 г. № 211. О туристской деятельности в Республике Казахстан // Казахстанская правда. – 2001. – 23 июня.
- Kuandıkova A, Исследование природы кластерных образований в экономике государства. // Аль-Пари. - 2008. - №1-2. С.43-44.
- КС'nin "Туристiк қызмет туралы" заңы. Астана, 2001.
- КС "Туризмді дамыту тұжырымдамасы". Астана, 2001.
- КС'nin istatiksel bilgileri , 2004.
- Şentürk, M. (2021). *Covid19 Pandemisi Ve Türkiye Ekonomisi Üzerindeki Etkileri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Tokalaş, S. (2006). Kamu Sağlık Hizmetlerinin Satın Alınması (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)).

Temirbekova E, Туризмді дамытудың негізгі бағыттары мен туризмнің экономикадағы рөлі / Э. Т. Temirbekova, В. К. Şayhıslam. — Текст : непосредственный // Молодой ученый. — 2017. — № 8.1 (142.1). — С. 55-57. — URL: <https://moluch.ru/archive/142/39979/>(датаобращения:15.07.2022).
<http://botschaft-kaz.de/kaz/> Қазақстандағы туризмнің дамуы туралы

<http://group-global.org> Қазақстанның экономикалық дамуына туризм саласының әсері мен оның даму мәселелері 3 <http://tarbie.org> Қазақстандағы туризм дамуының қазіргі жағдайы, Еріспе tarihi 27.07.2022